

TÜRK-İŞ'TE PARTİ TARTIŞMALARI

Aydınlık Dergisi, 16 Şubat 1997

Yıldırım Koç

İşçinin olduğu yerde işçinin sendikal ve siyasal örgütlenmesi tartışılır. TÜRK-İŞ'te de siyasal parti tartışmaları çok eskilere kadar uzanmaktadır.

1950 yılında kurulan Demokrat İşçi Partisi'nin daha sonra kurulan TÜRK-İŞ'te mutlaka izleri vardır. 2 Mayıs 1954 genel seçimleri öncesinde İşçi ve İşçi Dostu Milletvekillerini Desteleme Komitesi'ni kuran 10 sendikacı da izlerini bırakmıştır. TİP'in kurucularından İbrahim Denizcier, 1950'li yılların ortalarında TÜRK-İŞ'in kendi partisini kurmasını savunmuştur.

Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşuna ve Türkiye Çalışanlar Partisi'ni kurma çalışmalarına daha önce değinmiştim. 1965 yılı Ocak ayında Orhan Apaydın, Burhan Apaydın, Ömer Ergün ve Halil Tunç'un bir parti kurma çalışmaları içinde oldukları iddia ediliyordu ¹. 1971 yılı Ocak ayında Abdullah Baştürk, Feridun Şakir Ögünç, Halit Mısırlıoğlu ve İsmail Topkar tarafından TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'na sunulan ünlü 4'ler Raporu'nda da mevcut partiler eleştiriliyor ve yeni bir partinin kurulması savunuluyordu. Aynı yıl Temmuz ayında hazırlanan ve TÜRK-İŞ'e bağlı 12 sendikanın yöneticileri tarafından imzalanan raporda da aynı görüş dile getiriliyordu. İbrahim Denizcier, 1974 yılında, "Elbette bir gün işçiler kendi partilerini kuracaktır," diyebiliyordu ².

1975 yılında TÜRK-İŞ tarafından düzenlenen bölgesel işçi kurultaylarında da TÜRK-İŞ'in siyasete ağırlığını koyması talebi dile getirildi. TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Sadık Şide, 12 Ekim 1975 seçimlerinden sonra bir siyasi parti kurma yolunda çalışmalar yaptıklarını açıkladı ³. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu 21-23 Temmuz 1976 günleri olağanüstü olarak toplanarak bu konuyu ele aldı. 15-17 Aralık 1976 günleri yapılan toplantıda da, uzun vadede bir siyasi partinin kurulması kararlaştırıldı.

TÜRK-İŞ'in 8 Eylül 1982 günü Anayasa tasarısı hakkında Arı Sineması'nda yaptığı toplantıda da, ülke çapında doğrudan siyasete katılmaktan söz edildi.

Bu örnekler değerlendirildiğinde, TÜRK-İŞ'te bugün yapılan tartışmaların hiçbir yeniliği yok gibi gelebilir. Böyle bir yaklaşım, büyük bir yanılgı olur.

1980-1992 döneminde Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi önemli bir değişim yaşadı. Sermaye, ekonomik bunalım, yüksek oranlı işsizlik, Sovyet sisteminin çöküşü, yeni uluslararası işbölümü ve üretimde ve üretimin düzenlenmesinde yeni teknik ve yöntemlere bağlı olarak, işçi-işveren ilişkilerindeki tavrını kökten değiştirdi. Evcilleş(tiril)miş veya sosyal(leştiril)miş kapitalizm, "saf" veya "vahşi" kapitalizme geri döndü.

İşverenler, sosyal devlet anlayışına karşı çıkmaya, sendikaların meşruiyetini sorgulamaya ve işçiyi koruyucu mevzuatı çeşitli biçimlerde etkisiz kılmaya çalışmaya başladılar.

Bu gelişmeler, sınıf-içi farklılıkların önemini azalttı, diğer emekçi sınıf ve tabakaları, kazanımların korunması konusunda işçi sınıfının yanına getirdi. Sınıf kardeşliği, siyasal görüş kardeşliğinin, etnik köken kardeşliğinin ve din ve mezhep kardeşliğinin önüne geçti.

İşçiler, tarihimizde ilk kez, hükümetlere karşı birlikte tavır almaya başladılar. Sendikacıların seçimler konusundaki önerilerine fazla kulak vermediler, ama kendi çıkarlarına aykırı

¹ Tercüman, 30 Ocak 1965.

² Milliyet, 25.4.1974.

³ Ayrıntılı Haber, 10.10.1975.

davranışta bulunması durumunda, oy verdikleri partilere karşı yapılan eylemlere diğer işçilerle birlikte katıldılar. İşverenlerin yeni koşullardaki politikaları siyasal partilere de yansıdı. Siyasal partiler, işçi sınıfına ve diğer çalışanlara verdikleri sözleri tutmamaya, işverenleri rahatsız etmemeye öncelik vermeye başladılar. Ekmek mücadelesinde özellikle 1989 sonrasında birlik ve bütünlük sağlayan işçiler, önce kendi partilerinden soğudular ve onlardan kopmaya ve daha sonra da bu partilere karşı tavır almaya ve yeni arayışlara girmeye başladılar. Karşı karşıya bulunulan sorunların çözümünün siyasal alana kayması ve mevcut partilerin bu konuda gösterdikleri duyarsızlıklar, tarihimizde ilk kez tabandaki işçileri partilerinden kitlesel olarak soğuttu, kopardı, partilerine karşı harekete geçirdi. 1992-1997 dönemi, bu soğumanın, kopuşun ve partilere karşı tavır alıp arayışa başlama yıllarıdır. Bu dönemde TÜRK-İŞ önderliğinde Türkiye tarihinin en büyük meşru ve demokratik eylemlerinin yapılması ve TÜRK-İŞ'in bu kitlesel güçle siyasal gelişmeleri etkilemesi, TÜRK-İŞ'i çalışanların öncüsü konumuna yükseltti.

İşçi sınıfımızın ve TÜRK-İŞ'in 24 Ocak istikrar programı sonrasındaki yoksullaşmaya tepkisi, birlikte meşru kitle eylemleri olmuştu. 1991 sonrasında yoğunlaşan ve çözümü siyasal alanda olan özelleştirme, taşeronlaştırma, yerli ve yabancı kaçak işçi çalıştırma, toplu sözleşmedeki hakların ödenmemesi, sosyal güvenlik sisteminin çökertilmesi, işten çıkarmalar, demokratikleşme sürecinin durdurulması ve benzeri sorunlar karşısında işçi sınıfının ve TÜRK-İŞ'in tavrı, meşru kitle eylemlerindeki birlik ve bütünlüğü siyasal alana taşımak ve siyasete ağırlığını koymak olacaktır.